

TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARININ GELİŞİMİ, TARSİM'E GEÇİŞ SÜRECİ VE SİGORTA SEKTÖRÜ İŞGÜCÜ VE İSTİHDAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Kemal Çiftçiyıldız
Dr. Öğretim Üyesi,
Bandırma Üniversitesi, Manyas
Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet
Koruma ve Güvenlik Bölümü İş
Sağlığı ve Güvenliği Programı,
kciftiyildiz@bandirma.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0204-6868

Mehmet İsel
Bandırma Üniversitesi Manyas
Meslek Yüksekokulu, Finans
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü
Bankacılık ve Sigortacılık
Programı,
mehmetisel@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-0745-0229

DOI : 10.47358/sentez.2020.6
Makale Türü : Araştırma
Gönderim Tarihi: 06/08/2020
Düzeltilme Tarihi: 31/08/2020
Kabul Tarihi: 08/09/2020

Bu makaleye atıfta bulunmak için:
Çiftçiyıldız, K. ve İsel, M. (2020).
Türkiye'de Tarım Sigortalarının
Gelişimi TARSİM'e Geçiş Süreci ve
Sigorta Sektörü İşgücü ve
İstihdamı Açısından
Değerlendirilmesi. ETÜ Sentez
İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 1
(1), 105-119.

Öz: Türkiye'de tarım sigortaları uygulamalarının tarihi 1930'lara kadar uzanır. Bununla birlikte, tarım sigortalarının katastrofik olan risklerini hiçbir sigorta şirketi tek başına üstlenemeyeceğinden bu sigorta dalında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok büyük bir ilerleme kaydedilememiştir. Ancak teknolojik gelişmelerin artması ve beslenme olgusunun tüm dünyada önem sırasında ön plana çıkmasıyla, devletler bu sigorta dalının gelişmesinde sigorta şirketlerine destek vermiştir. Bu bağlamda da tarım sigortalarında yeni bir dönem başlamıştır, bu döneme devlet destekli tarım sigortacılığı diyebiliriz. Dünyadaki bu gelişmelere Türkiye de duyarsız kalmamış ve 1987 yılından itibaren bu sigorta dalını geliştirmek amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Bu alandaki gelişimlere bağlı olarak tarım sigortaları üzerine çalışan grupların istihdamında da artışlar meydana gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarım Sigortalarının Gelişimi, Sigorta Sektörü Aktörleri (Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Çiftçiler), sigorta sektörü istihdam.

Jel Kodu: E24, J43.

*Bu makale 3. Ulusal Aktüerya kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL INSURANCE IN TURKEY, TRANSITION TO TARSIM AND EVALUATION OF INSURANCE SECTOR FOR THE PURPOSE OF LABOR AND EMPLOYMENT

Kemal Ciftiyildiz
Asist. Prof, Bandırma University,
Manyas Vocational School, Property
Protection and Security Department
Occupational Health and Safety
Program,
kciftiyildiz@bandirma.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0204-6868

Mehmet İsel
Bandırma University Manyas
Vocational School, Finance Banking
and Insurance Department Banking
and Insurance Program,
mehmetisel@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-0745-0229

DOI : 10.47358/sentez.2020.6
Makale Türü : Araştırma
Gönderim Tarihi: 08/06/2020
Düzeltilme Tarihi: 08/31/2020
Kabul Tarihi: 09/08/2020

To cite this article:
Ciftiyildiz, K. and İsel, M. (2020).
Development of Agricultural
Insurance in Turkey, Transition to
TARSIM and Evaluation of
Insurance Sector for The Purpose of
Labor and Employmet. ETU
Synthesis Journal of Economic and
Administrative Sciences. 1 (1), 105 -
119.

This article was checked by

Abstract: Turkey also has not insensitive to these developments in the world and has started to work in order to develop these insurance branches since 1987. Depending on the developments in this field, there has also been an increase in the employment of groups working on agricultural insurance. The history of agricultural insurance practices in Turkey dates back to the 1930s. However, as no insurance company can take on the catastrophic risks of agricultural insurances on its own, there has been no major progress in this insurance branch in our country as in the whole world. However, with the increase of technological developments and the fact that nutrition has come to the fore during the importance all over the world, the states have supported the insurance companies in the development of this insurance branch. In this context, a new period has started in agricultural insurance, and we can call this period state-sponsored agricultural insurance.

Keywords: Development of Agricultural Insurance, Insurance Sector Actors (Insurance Companies, Insurance Agents and Farmers), insurance sector employment.

Jel Classification: E24, J43

GİRİŞ

Türkiye’de tarım sigortaları uygulamalarının tarihi 1930’lara kadar uzanmakla beraber, yalnız geleneksel sigorta sisteminde bu uygulamayı devam ettirmiştir. Ancak tarım sigortalarının katastrofik olan risklerini hiçbir sigorta şirketi tek başına üstlenemeyeceğinden bu sigorta dalında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok büyük bir ilerleme kaydedilememiştir. Ancak teknolojik gelişmelerin artması ve beslenme olgusunun tüm dünyada önem sırasında ön plana çıkmasıyla, Dünya’da ve Avrupa’da tarım sigortalarının geliştirilmesi elzem olmuş ve devletler bu sigorta dalının gelişmesinde sigorta şirketlerine destek vermek gerekliliğini duymuştur. Bu bağlamda da tarım sigortalarında yeni bir dönem başlamıştır, bu döneme devlet destekli tarım sigortacılığı diyebiliriz. Türkiye’de de bu gelişmelere duyarsız kalmamış ve 1987 yılından itibaren bu sigorta dalını geliştirmek amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Nitekim ileride tarım sigortaları havuz sistemini kurmak hedefiyle 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. Bu gelişme, tarım sigortası dalının gelişmesinde bir milat oluşturur. Bu gelişmenin ardından çalışmalar hızla devam etmiş ve 2005 yılında 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu hazırlanarak yürürlüğe sokulmuş ve kanunun kurulmasını emrettiği Tarım Sigortaları Havuzu ile Tarım Sigortaları Havuz İşletmeleri A.Ş. (İşletici Şirket) 2006 yılının ikinci yarısında da faaliyete geçirilmiştir. (Anonim, 2007)

PROBLEM

Türkiye’de Tarım Sigortalarının gelişimi, TARSİM’e geçiş süreci ve sigorta sektörü aktörleri (Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Çiftçiler) ve bunların istihdam seviyelerine etkisi açısından değerlendirilmesi.

AMAÇ

Bu çalışmada, Türkiye’deki tarım sigortası sektörünün gelişmeleri incelenerek, geleneksel tarım sigortası ve devlet destekli tarım sigortası (TARSİM olarak bahsedilecek), gelişimi ve aralarındaki farklar anlatılacaktır.

Ayrıca, yapılan bu değişikliğin sektörel bazlı uzmanlık gerektirdiği göz önüne alındığında, sektöre sağlayacağı yeni iş imkanları ve istihdam konularının da incelenmesi yapılacaktır.

Daha sonra yapılan araştırmaların ve tarım sigortalarında iş yapan aktörlerle (TARSİM, Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Çiftçiler) görüşmelerden elde edilen bilgilerin ışığında, TARSİM sisteminin klasik tarım sigortaları açısından işleyiş farkları, planlanan hedeflere ne kadar yaklaşıldığı ve sistemin tarım sigortası aktörleri tarafından başarılı olup olmadığı ayrıca yeni istihdam olanakları açısından da sektöre ne kadar katkı sağladığı değerlendirilerek, TARSİM sisteminin tarım sektörüne getirdiği olumlu yeniliklerle birlikte, sektörün sorunları da belirlenmeye çalışılacak ve bu sorunların giderilmesi adına çözüm önerileri sunulacaktır.

ÖNEM

Sigorta sektörünün önemli bir kolunu temsil eden tarım sigortaları dalının Türkiye’deki tarihi gelişim sürecinin incelenerek, bu gün gelinen noktada, uygulayıcıları (TARSİM, Sigorta şirketleri ve Sigorta acenteleri) ve nihai kullanıcı (çiftçiler) açısından, hedeflenen başarıya ulaşıp ulaşılamadığı, sistemdeki sıkıntıların giderilip giderilmediğinin incelenmesi yönünde ele alınarak yola çıkılan, yapılan araştırma ve sektör aktörleriyle yapılan görüşmelerin ışığında

değerlendirilen bu çalışma; sigorta sektörü, nihai faydalanıcı ve akademisyenler açısından bilgilendirici bir çalışma olacaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, sigortacılık sektörünün sadece Tarım Sigortaları dalının Türkiye’deki gelişimi ve bu gün gelinen noktanın değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmuştur.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi materyal ve metot olmak üzere iki farklı başlık altında ele alınmıştır. Materyal başlığında hangi veri türlerinden yararlanıldığı üzerinde durulurken, metot kısmında ise hangi yöntem ile araştırmaya dair bilgilerin elde edildiği açıklanmıştır.

Materyal

Araştırma çalışmasında kullanılan tüm veriler, kantitatif kaynaklardan elde edilmiş verilerdir. Türkiye’de tarım sigortalarının gelişimi, TARSİM’e geçiş süreci ve sigorta sektörü aktörleri (sigorta şirketleri, sigorta acenteleri ve çiftçiler) açısından değerlendirilmesi ile ilgili olan veriler, birincil ve ikincil kaynaklar incelenerek elde edilmiştir. Yeniden yapılandırılan tarım sigortaları uygulamaları ise hem birincil hem de ikincil kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda incelenmiştir.

Yeni yapılandırılan tarım sigortalarında çalışmanın birincil kaynağını; öncelikle çalışmaya temel teşkil eden Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş., Tarım Sigortaları Vakfı, Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Çiftçiler ile TARSİM uygulamaları hakkında yapılan birebir görüşmeler sonucunda, konuyla ilgili olarak yöneltilen sorulara alınan cevaplardan elde edilen verilerden oluşmuştur.. İkincil kaynağı ise; ulusal alanda yapılmış benzer çalışmalar, konuyla ilgili kurum ve kuruluşların rapor ve kayıtları oluşturmaktadır.

Metot

Araştırmanın konusu ve kullanılan veriler iki kısımda incelenmiştir.

Birinci kısımda, araştırmaya başlangıç teşkil edecek olan Türkiye’de tarım sigortalarının gelişimi, TARSİM’e geçiş süreci, ikincil kaynaklardan elde edilen kantitatif bulgular doğrultusunda incelenmiş ve ikinci kısım için bir temel öngörü elde edilmesi sağlanmıştır.

İkinci kısmı oluşturan; sigorta sektörü aktörleri (sigorta şirketleri, sigorta acenteleri ve çiftçiler) açısından değerlendirilmesi konusu; öncelikle ikincil kaynaklardan yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilerden, konunun temlini oluşturacak verilere ulaşılmıştır. Daha sonra elde edilmiş olan bilgiler doğrultusunda, araştırma konusunun birincil verilerini oluşturacak olan verilerin elde edilmesi için tarım sigortası sektöründe bulunan tüm katılımcıları kapsayan görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde özellikle geleneksel tarım sigortaları uygulamaları ile yeni oluşturulan Tarım Sigortaları Havuzu uygulamaları işleyişi hakkında görüşülen kişilere sorular sorulmuş, yeni tarım sigortaları uygulamaları (TARSİM) hakkındaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sigorta sektöründe çalışan kişilere özellikle TARSİM ile birlikte sigortanın kapsamlarındaki değişiklikler sorulmuş ve değişimlerden, memnuniyet dereceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca poliçe kesiminde ve sonrasında özellikle hasar ekspertizi çalışmalarındaki uygulamalardan sektör çalışanları ve müşterilerin (çiftçilerin) memnuniyet dereceleri de tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tüm bilgiler bir araya getirilerek bir sentez yapılmış, sentezden elde edilen bulgular doğrultusunda, TARSİM uygulamasının tarım sigortaları sektörüne olumlu ya da olumsuz katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, TARSİM sisteminin tarım sektörüne getirdiği olumlu yeniliklerle birlikte, sektörün sorunları da belirlenmeye çalışılmış ve bu sorunların giderilmesi adına çözüm önerileri sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırma bulguları dört farklı başlıklar halinde irdelenmiş ve herbir konu ayrı ayrı bu başlıklar içinde ele alınarak detaylara yer verilmiştir.

Türkiye'deki Tarım Sigortaları Tarihi ve Gelişim Süreci

Tarım sigortaları konusundaki gelişmeye baktığımızda; paydaşların ortak katılımlarını sağlayacak şekilde ilk planlı çalışmalar 1987 yılında Dinler tarafından hazırlanan "Türkiye için Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı" çerçevesinde başlatıldı ve iyileştirmeye yönelik çalışmalar 1995'e kadar devam ettiğini görüyoruz. 1995 yılında ise Tarım Sigortaları Vakfı'nın kurulmasıyla, devletin prim desteği olmasa da organize olmuş bir tarım sigortası uygulamasına geçilmiştir. (Dinler, 2005)

1995 yılına kadar olan dönemi, "Klasik Tarım Sigortalarında Geleneksel Uygulamalar", 1995 yılı ile 5363 sayılı yasanın yürürlüğe girmesine kadar olan dönemi de "Devlet Destekli Tarım Sigortasına Geçiş Dönemi" olarak inceleyeceğiz.

Klasik Tarım Sigortalarında Geleneksel Uygulamalar (1957 – 1995)

1957 yılında Şeker Sigorta dolu sigortaları ve 1959'da Başak Sigorta çiftlik hayvanları sigortası uygulamalarını başlatmıştır. 1987 yılında Türkiye İçin Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı uygulamaya konulmuştur. Sigorta sektöründe devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta şirketleri üçgeninde planlı bir dönem başlamıştır. 1995'de Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları (MPCI) için altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Tarım Sigortaları Vakfı kurulmuştur. 1997'de I. Tarım Şurası çalışma belgesinde tarım sigortaları havuzuna yer verilmiştir (Anonim, 2008).

1998'de "Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı" sigorta sisteminde devlet desteği ve havuz uygulamasını öngörmekteydi. Ancak bu kanun tasarısı çıkarılamamıştır. 2000 yılında "Tarımsal Reform Uygulama Projesi-ARIP" uygulamaya geçirilmiş ve Tarımda devlet destekli tarım ürünleri sigortalarının başlaması öngörülmüştür.

2001 yılında devletin doğal afet sonrası tohumluk yardımı kaldırılmıştır. 2002 yılında doğal afetlere karşı devletin çiftçiye karşılıksız yardım yapmasını sağlayan uygulamalar bitmiştir. Acil Eylem Planında Tarım Ürünleri Sigortası Kanunu çıkarılması ve uygulama planı hazırlanması öngörülmektedir. (Dinler vd. 2005)

Türkiye'de tarımda risk yönetiminde, 5363 sayılı yasanın yürürlüğe girmesine kadar geçen süre içerisinde, devletin çiftçi primlerini desteklemesi uygulama alanı bulamamıştır. 2090 sayılı "Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun" ve 5254 sayılı "Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkında Kanun" (03.03.2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan bazı fonların tasfiyesi hakkında kanun'la 01.01.2002 tarihi itibarıyla bu yasa yürürlükten kaldırılmıştır) çerçevesinde doğal afet sonucunda karşılıksız devlet yardımları yapılması tercih edilmiştir. Bu yetersiz doğal afet yardımları sorunu çözemediği gibi, afetler

sonucu ertelenen çiftçi borçları her yıl devlete büyük görev zararları halinde geri dönmüştür. Dolayısıyla, risk yönetim sistemi iyi kurulamamış ve riskler transfer edilemediğinden hem devlet ve hem de çiftçiler büyük ekonomik zararlara uğramışlardır. Tarım sigortaları konusu sadece sigorta şirketlerinin bir görevi olarak görülmüş, devletin herhangi bir desteği söz konusu olmamıştır. (Anonim, 2001)

Türkiye’de tarım sigortası ile ilgili çalışmalar Cumhuriyet’in ilk yıllarında başlamış, çeşitli kurum ve kuruluşlar konu ile yakından ilgilenmiş ve çeşitli çalışmalar yapmışlardır. İlk olarak T.C. Ziraat Bankası, tarım sigortası ile ilgili çalışmalar yapmıştır. (Anonim, 2008)

1937 tarih ve 3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Yasası’nda konuya yer verilmiştir. Konu 1938 yılında "Köy ve Ziraat Kongresi"nde de tartışılmıştır. Bu dönemde Türk Ticaret Kanunu’nun 1316. ve 1319. Maddelerinde tarım sigortalarının yasal yönleri düzenlenmiştir. Ticaret Bakanlığı’nca 1940 ve 1944 yıllarında "Zirai Sigorta Kanun Tasarısı" hazırlanmış ve bu tasarı 1952 ve 1956 yıllarında yinelenmiştir. 1960 yılında Turhan FEYZİOĞLU ve arkadaşlarınca Tarım Sigortası Kanunu Tasarısı, 1976–1980 yıllarında Tarım Bakanlığı’nca iki adet Tarım Sigortası Kurumu Kanun Tasarısı, 1988 yılında Orhan ŞENDAĞ ve arkadaşlarınca Tarım Sigortası Kurum Kanun Tasarısı,

1993 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nca Tarım Ürün Sigortası Kanun Tasarısı ve halen 1995 yılında Hazine Müsteşarlığı’nca Tarım Sigortalarının Teşviki Hakkında Kanun Taslağı hazırlanmıştır. 1999 yılında hazırlanan üç ayrı taslak (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım Sigortaları Vakfı, Hazine Müsteşarlığı) ilgili kişi ve kuruluşların katılımıyla Hazine Müsteşarlığı’nca düzenlenen bir dizi toplantılarda değerlendirilmiş, sonuçta Hazine Müsteşarlığı "Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı" hazırlanmıştır. Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan yeni kanun tasarısı kamuoyunda tartışmaya açılmıştır." (Çetin, 2003)

Tarım sigortaları uygulamaları 1957 yılında başlamış olmasına ve risklerin giderek arttığına bilinmesine rağmen, çiftçinin gelir düzeyinin sürekli düşmesi, tarım sigortaları için bir devlet politikasının oluşmamış olması, tarım ve sigorta sektörlerindeki bilgi ve ilgi eksikliği, daha kolay işlere yönelme arzusu gibi faktörler tarım sigortalarının diğer tarımsal faaliyetler yanında daha az gelişmesinde rol oynamışlardır. Bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de tarım sigortaları uygulamaları bitkisel ürünlerin "dolu" riskine karşı sigortalanmasıyla başlamıştır. 1957 yılında Şeker Sigorta’nın Dolu Sigortaları, 1959 yılında da Başak Sigorta’nın Çiftlik Hayvanları Sigortaları uygulamalarını başlattığı bilinmektedir. Ancak bu çalışmalarda bitkisel ürün sigortaları iller ve ürünler bazında incelendiğine, dolu sigortalarının belirli ürünlerde ve illerde yoğunlaştığı, yaygınlaştırılmadığı ortaya çıkmaktadır. (Anonim,1997)

Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulamasına Geçiş Dönemi (1995–2006)

1995 yılına gelindiğinde, o güne kadar sürdürülen mevcut dolu sigortalarının geliştirilmesi, daha sonra devlet desteği sağlanarak, " Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları - MPCİ " uygulamalarına geçilmesi için uygun modelin "Tarım Sigortaları Havuzu " olduğu görüşüyle dolu sigortaları altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede, öncelikle dolu sigortaları uygulamalarındaki sorunların giderilmesi, Türkiye’de tarım sigortalarının geliştirilmesi ve uygun sistemlerin kurularak bazı faaliyetlerin bağımsız bir merkezden yürütülmesi amacıyla, 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur.

Tarım Sigortaları branşında faaliyet gösteren resmi ve özel tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin Tarım Sigortaları Vakfı'na üye olmasından sonra özellikle, tarım ürünleri hasar tespitinin aynı teknik bilgilerle bağımsız uzmanlar tarafından belirlenmesi sağlanarak, çiftçinin hasarlarını gerçek değerlerle ödeme amacıyla ortak hizmet veren bağımsız bir hasar havuzu oluşturulmuştur. (Anonim, 2006)

Diğer taraftan vakıf sigortalı olanların yanı sıra, sigortasız ürün ve risklere ait bütün istatistiksel veriler, ayrıca bilgi bankası şeklindeki bir veri havuzunda toplanmakta ve değerlendirilmektedir. Tüm veriler GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) içerisinde ayrı ayrı analiz edilmekte ve prim fiyatlarına esas teşkil edecek aktüeryal çalışmalar yapılmaktadır. (Güngör, 2006)

Tarım sigortasının ülkemizde önemi anlaşılmaya başlanmasıyla birlikte, konu kalkınma planlarında da ele alınmaya başlanmıştır. Tarım sigortasına, 1985-1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 172. Madde'de, Tarımsal Destekleme Politikası başlığı altında, "Tabii şartlardan doğan gelir istikrarsızlığına karşı tarım ürün sigortası kurulması için çalışmalar yapılacaktır" şeklinde yer verilmiştir. (Anonim, 1989)

Tarım sigortasına ve Türkiye'deki gelişimine ilişkin olarak, Tarım Şuralarında daha geniş yer verilmiş ve tarım sigortasına Devletin destek vermesinin altı çizilmiştir. Tarım sigortasına ilişkin sorunların irdelenmesine ve çözüm önerilerine entelektüel bir yaklaşım sağlanmış olmasıyla I.Tarım Şurası, tarım sigortalarının gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. (Güngör, 2006)

Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun 21. Haziran. 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmasıyla Tarım Sigortaları Havuzu ve buna bağlı olarak kurulan Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. faaliyete geçmiştir. Bu kanunla birlikte tarım sigortalarında bir milat yaşanmış ve birçok tarım sigortacısının beklediği olmuş ve tarım sigortalarında pool (havuz) sisteme geçilmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, Hazine Müsteşarlığına, Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ortak çalışmaları sonucunda, ikincil mevzuatlar süratle hazırlanmış ve sistemin iyi bir şekilde çalışması için gerekli altyapı tamamlanmıştır.

Yeni sistemle birlikte, bir yandan çiftçinin ödeyeceği sigorta primine Devlet Desteği verilmesi sağlanırken, diğer yandan sigortacılık uygulamalarının yeknesak hale getirilmesi, teminat kapsamının aşamalı olarak genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılması, tarım sigortalarının ülke genelinde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmiş ve 01.06. 2006 tarihinde TARSİM devreye girmiş ve poliçe kesme işlemlerine başlamıştır.

TARSİM başlangıçta 13 sigorta şirketinin havuza eşit paylarla üye olmasıyla yola çıkmıştır. Bugün havuzda 23 sigorta şirketi ortaktır.

Devlet destekli tarım sigortaları uygulamaları için 5683 sayılı kanunda bir organizasyon yapısı oluşturulmuş, devlet primlerin %50'sini karşılama yoluna gitmiştir. Prim toplama, reasürans sağlama ve hasar ödeme görevleri Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Havuzunun iş ve işlemlerini yönetim kurulu adına "Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş." yürütmektedir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarım sektörü, yalnızca üretim yapılan bir sektör olarak düşünülmektedir. Fakat; tarım sektörü çıktı üretiminin yanında çok sayıda ekonomik birimi de içine alan bir sektördür. Parekenteciler, toptancılar, tarım işletmeleri gibi ekonomik birimlerin gelişmesinde etkin rol oynamaktadır (Doğan, 2015).

Bu çalışmanın asıl amacı; 2005 yılında faaliyete geçen Tarım Sigortası Havuzu ve bunu işleten Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. incelenerek, geleneksel tarım sigortalarından farklı olarak, sigorta sisteminde, nelerin değiştiğini belirlemektir. Bu verilerden yola çıkarak, tarım sigortaları havuzunun getirdiklerini, tarım sektörü açısından bir analizi yapılarak artı ve eksileri belirlemeye çalışmaktır.

Türkiye’deki tarım sigortacılığını iki döneme ayırmak, yanlış olmayacaktır.

- Geleneksel Tarım Sigortaları
- Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu

Geleneksel tarım sigortalarının başlangıç tarihini 1957 yılı olarak kabul edilir. 1957 yılında Şeker Sigorta dolu sigortaları ve 1959’da Başak Sigorta çiftlik hayvanları sigortası uygulamalarını başlatmıştır. 1987 yılında “Türkiye İçin Tarım Sigortalarını Geliştirme Planı” uygulamaya konulmuştur. Sigorta sektöründe devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta şirketleri üçgeninde planlı bir dönem başlamıştır. Geleneksel tarım sigortası olarak adlandırılan bu dönemde, uygulamada bitkisel ürünler dolu ve yangına karşı sigorta edilirken, hayvanlar ise, çeşitli hastalık ve kazalar sonucunda ölümleri halinde, tazminat ödemesini içeren bir hayvan hayat sigortası teminatı altına alınmaktaydı. Dolu sigortaları uygulamalarındaki sorunların giderilmesi, Türkiye’de tarım sigortalarının geliştirilmesi ve uygun sistemlerin kurularak bazı faaliyetlerin bağımsız bir merkezden yürütülmesi amacıyla, 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. TSV’in öncelikli kurulma amacı “Sigorta sisteminde hasarın doğru tespiti ve gerçek değerdeki hasar tazminatının çiftçiye bir an önce ödenmesi her şeyin temelidir” mantığından yola çıkılarak bir sistemin oluşturulmasının sağlanmasıydı. Bununla birlikte vakfın kurulmasıyla birlikte, devletin prim desteği olmasa da organize olmuş bir tarım sigortası uygulamasına geçilmiştir. Ayrıca TSV; sigortalı olanların yanı sıra, sigortasız ürün ve risklere ait bütün istatistiksel verileri, bilgi bankası şeklindeki bir veri havuzunda toplamakta ve değerlendirmektedir. Tüm veriler GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) içerisinde ayrı ayrı analiz edilmekte ve prim fiyatlarına esas teşkil edecek aktüeryal çalışmalar yapılmaktadır. (Anonim, 2006)

Mevcut dolu sigortalarının geliştirilmesi, daha sonra devlet desteği sağlanarak, “Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları-MPCI ” uygulamalarına geçilmesi için en uygun modelin “Tarım Sigortaları Havuzu” olduğu görüşünde birleşilmiş ve bu görüş doğrultusunda dolu sigortaları altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede tarım sigortaları branşında faaliyet gösteren resmi ve özel tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin TSV’na üye olmasından sonra; özellikle, tarım sigortalarının kapsamı içine alınan ürünlerin, hasar tespitinin aynı teknik bilgilerle bağımsız uzmanlar tarafından belirlenmesi sağlanarak, çiftçinin hasarlarını gerçek değerlerle ödeme amacıyla ortak hizmet veren bağımsız bir hasar havuzu oluşturulmuştur. Bunun için de TSV’nın yetiştirmiş olduğu bireysel ve teknik güvenilirlikleri ile deneyimleri onaylanmış 760 tarım sigortaları eksperisi sistemin içine dâhil edilmiştir. (Anonim, 2006)

Nihayet bu sektörde çalışanların bir çeşit ortak rüyası olan TARSİM, 2005 yılında Tarım Sigortaları Kanunu ile yürürlüğe giren 5363 sayılı Devlet Destekli Tarım Sigortalarının kuruluşu gerçekleştirmiş ve 01 Haziran 2006 tarihinde uygulamaya başlanarak ilk poliçeler kesilmeye başlanmıştır. (Anonim, 2006)

Ancak her sistem değişikliğinde kendini gösteren rahatsızlıklar burada da ortaya çıkmıştır. Sistemin alt yapısı sorunsuz bir biçimde işlese de uygulamada gözle görülen sorunların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Ayrıca yeni istihdam konularında da sorunlar çıkmış, sistemde mevcut olan tarım sigortaları tarım sigortaların bölümlerinde çalışanların ve ekperlerinin yenilenmesi ve sayılarının artırılması konusu ile ilgili sıkıntılar yaşanmıştır. Alanında uzman yetişmiş yeni işgücüne ihtiyacı artırmıştır.

Başta yaşanan bu sorunlar zaman içinde yapılan düzenlemeler sayesinde aşılmış ve tarım sigortaları alanında yeni istihdam olanakları hem sigorta şirketleri hem de TARSİM havuz işletmesine bağlı eksperler için belirli bir çözüme ulaştırılmıştır.

Sistemde poliçe kesen 23 sigorta şirketinden çoğunda, ayrı bir Tarım Sigortaları Bölümü bulunmamaktadır. Sektörde iş yapan sigorta şirketleri yetkilileri, birçok sigorta şirketinin bir acente gibi davranarak sadece karını düşündüğünü bu yüzden de çok riskli poliçelerin sisteme girildiği ve bu da, sistemde aynı zamanda retrosesyoner olarak bulunan şirketlerin, kazançlarını düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Ayrıca yeni sistemin, tarım sigortaları için kesilen poliçe sayısında ve poliçe gelirlerin de umulan düzeyde bir artış olmadığı da, sektör çalışanları tarafından ifade edilmiştir.

Bu durumun temel nedenlerinden bir tanesi de sektörde iş yapan ve aracı konumunda olan sigorta acentelerinin Tarım Sigortaları (TARSİM) ve ürünleri hakkında yeteri kadar eğitilmediği ve hal böyle olunca da acentelerin bu branş ile ilgili yeterli istihdam yaratamadı temel görüşlerden biridir

Sigorta sektöründe, üst düzeylerde çalışan kişilerle yapılan görüşmelerde “ Patronlar bu kadar yatırım yapıyor ve sonunda da haklı olarak kar bekliyorlar, ancak şu andaki sistemde bu mümkün değil. Böyle giderse yakında patronlara verecek cevabımız kalmayacağından patronlar bu bölümlere yatırım yapmaktan, yeni istihdam yaratmaktan vazgeçeceklerdir.

Sonuçta sigorta şirketi de diğer kurulmuş olan şirketler gibi kar için kurulmuştur, oysa şu anda bu sektöre ciddi yatırımlar yapmış ve personel istihdam etmiş şirketler zarardadırlar.” ifadelerini kullanmaktadırlar.

Ayrıca sektör de çalışanlar tarafından ifade edilen bir başka husus da sistemin tıkanmaya doğru gittiği yönündeki görüşleridir. Görüşlerine temel teşkil eden, şu an sigorta sektöründe ki ana kuruluş olan TARSİM’in uygulamalarına bağlamaktadırlar. Sigorta sektöründe çalışan kişilerin, tarım sigortaları uygulamaları hakkındaki eleştirisel görüşlerini ifade ettiklerinde, ana kuruluş olan TARSİM bazı cezai yaptırımlara gidebilmekte, bu yaptırımlar çeşitli olmakla birlikte en ciddi yaptırım “Meslekten Altı Ay Men” olarak sektör çalışanları tarafından ifade edilmektedir. Bu da sektörün işgücüne olumsuz bir biçimde yansıdığından, sektöre girmek isteyen yeni iş gücü kaynaklarını da olumsuz yönde etkilediği çalışanlar tarafından ifade edilmektedir.

Diğer bir uygulamada, yine TARSİM tarafından Geleneksel Tarım Sigortası poliçesinin ÇKS sistemine kayıtlı olan çiftçilere kesilmesinin yasaklanmış olmasıdır. Bu yasak, ÇKS sistemine kayıtlı hiçbir çiftçiye, TARSİM poliçesi haricinde bir poliçe düzenlenememesidir. Çiftçi klasik sigorta kapsamında olan poliçeden istese bile, şirket geleneksel tarım sigortası poliçesi ile sigorta yapamamaktadır. Ancak ÇKS sistemine kayıtlı olmayan çiftçilere klasik tarım sigortası yapılabilen ancak burada da hasar olduğunda eksperin TARSİM’den gönderilecek olmasından dolayı, gene şirketler için büyük sorun oluşturmaktadır. Oysa dünyadaki uygulamalarda geleneksel sigortalılarla, devlet destekli tarım sigortaları yan yana yapılmakta ve bu sigortaların gelişmeleri sağlanarak rekabetin ayakta kalması sağlanmaktadır. Bizde ise durum; bu gün için, dünyadaki uygulamanın tersi yönünde gelişmektedir. Yani geleneksel tarım sigortasının önü kesilmekte ve gelişmesi engellenmektedir. Sigorta sektörü çalışanları, bunun hiçte iyi olmadığı görüşünde birleşiyorlar. Rekabetin olmadığı bir ortamda hangi sektör olursa olsun gelişme kaydedilmesinin mümkün olmayacağını ve böyle olunca da yeni iş gücü kaynağının yaratılamayacağını ve dolayısıyla ilerisi için sektörü bilen deneyimli ve nitelikli iş gücünde sorunlar yaşanacağını ifade ediyorlar. En mükemmel sistemlerin bile bir süre sonra köhneleşip işlevini yitirebileceği varsayıldığında, bu durum ilerisi için, büyük bir engel olarak değerlendirilebilir.

Sigorta sektörünün bugünkü durumunda poliçeyi oluşturan kurum da hasarı ödeyen kurum da TARSİM’dir. Bu durum sektör içinde bazı sorunlara yol açabilmektedir. Bu iki işlemin bir kuruluş tarafından yapılıyor olması, kurumun iş yükünü çoğalttığından özellikle hasar ekspertizlerinin ve hasar ödeme zamanlarının uzamasına yol açabilmektedir. Geleneksel tarım sigortalarında şirketler; hasar ihbarı yapıldığında, hasar ihbarını TSV bildirir ve oradan gelen hasar ekspertizi raporlarına göre de hasar sahiplerine ödeme yaparlardı. Hasar ödeme süreleri de (15 -30 gün arası) gayet makul hatta birçok bransa göre daha hızlı gerçekleştirilmekteydi. Bu gün, yukarıda belirtilmiş olan iş yükü yoğunluğu nedeniyle bu süreler dört aya kadar uzamakta. Bu durum tüm sektör çalışanları ve sektörün müşterisi olan çiftçiler için sorun teşkil edebilmektedir. Çiftçilerin tam hasat zamanında oluşan hasarlarında, ekspertizin hızı çok önemlidir. Tarlanın başında biçerdöverler beklerken (çoğu çiftçi bu iş için biçerdöver kiralamakta), geçen süre çok önemli hale gelmektedir. Eskiye nazaran bu süre; bu gün oldukça uzun zamana yayılabilmekte, doğal olarak da çiftçi sigortalı olmasına rağmen, sigortasından dolayı mağdur olabilmektedir. Bu tür sorunlar ve yeni sistemin neler getirdiğine ilişkin bilgilerinin eksik olmasından dolayı, birçok çiftçi sigorta yaptırmaktan kaçınmaktadır.

Bir sigorta acentesi “Geleneksel tarım sigortası mı yoksa Tarsim’mi? tercih edeceği” sorusuna “Ekspertiz hizmetlerini TSV’in yapacağı, geleneksel tarım sigortası” diye cevabını vermiş ve devamında “Bu yeni sistem rekabeti öldürüyor, eskiden müşterilerimize daha iyi nasıl hizmet verebiliriz diye düşünürken, hasar ekspertizi konusunda yaşanan sıkıntılar dolayısıyla (bölgeye gelen eksperler henüz acemi ve bölgeyi tanımıyorlar), yapılan ekspertizlerde sigortalılarla sorunlar yaşadığını, ayrıca eksperlerin bölgeye geç intikalinden dolayı da sigortalılarla sorunlar yaşadıklarını ve bu durumun devam etmesi halinde tarım sigortasını yapmaktan vazgeçebileceğini ifade etmiştir.” Hasar ekspertizindeki bu sorunlar, sadece sigorta acentelerinin dile getirdiği sorunlardan olmayıp, tarım sigortası poliçesi kesen sigorta şirketinin de ortak sorunu olarak ortaya çıkmakta. Ayrıca sektördeki ortak kaniya göre de, geleneksel tarım sigortalarında uygulanan eski sistemin daha sorunsuz bir biçimde işlediğini yönündedir.

Sistemin değişmesinden sonra, sektörde oluşan sorunlardan biri olarak değerlendirilen konu da, ayrı bir tarım sigortaları bölümü olmayan şirketlerin elemanları ve sigorta acenteleri, yapılan yeni tarım sigortası konusunda, konuya tam olarak hâkim olamamışlardır. Bu durumun; sistemin yeni oluşundan ve şirketlerin daha önceden bu sigorta dalına yeterli ilgiyi göstermeyerek, çalışanlarına ve bağlı acentelerine gerekli olabilecek olan temel eğitimi vermemiş olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu nedenle, konuyla ilgili yeterli temel bilgileri olmayan sektör çalışanlarının, yeni sistemi anlamakta güçlüklerle karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Bu yetersizlikten dolayı, zaman zaman sigortalılarla da sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. TARSİM; sektöre yönelik olarak, eğitim çalışmalarına süratle devam etmesine rağmen, henüz istenilen düzeyde, yeterli bir gelişme sağlanamamış olduğu görülmektedir.

Sektördeki sigorta şirketlerinin ve de sigorta acentelerinin sorunlarından birisi de tarım sigortalarındaki Tahsilât sorunudur. Hem şirketler hem de acenteler bu konudan oldukça şikâyetçidirler. Sistemde çalışan sigorta şirketleri kestikleri poliçelerin paralarını düzenli olarak Tarsim'e; acenteler de sigorta şirketine peşin olarak ödemektedirler, ama sigorta acenteleri ise, kestikleri poliçeden kaynaklanan alacaklarını, çiftçiden ancak harman sonunda tahsil etmektedirler. Görünüşte, sistem peşin olarak çalışmaktadır. Ancak görünüşle uygulama aynı değildir. Acenteler tahsilât sorunu yaşadıklarında bunu bağlı oldukları şirkete yansıtmaktalar ve. Şirketler de bu tahsilât sorunlarının büyük bir bölümünü öteleyerek acentelerine destek olmaktadır. Sektörde görüşülen birçok sigorta şirketinin yapılamayan bu tahsilâtlardan kaynaklanan sorunlar nedeniyle alacak hanelerinin epeyce şişmiş durumda olduğu sektör çalışanlarıyla yapılan görüşmelerin sonucunda tespit edilmiştir. Tarım Sigortaları Havuz sistemine geçmek, bu dalda çalışan ve yıllarca bunun için uğraşan insanların ortak amaçlarıdır. Ancak uygulamaya geçildikten sonra birçoğu geçilmesi için ortak olarak çalıştıkları sistemin, beklentileri karşılayamadığını ifade etmişlerdir. Sektördeki ağırıklı olan ortak kanı, sistemin tıkanmaya doğru gittiği yönünde oluşmakta, gerekli düzenlemelerin ivedilikle yapılmadığı takdirde, sigortanın bu dalında bir süre sonra üretimin durabileceği yönündedir.

Ancak TARSİM Kurumu bu görüşte katılmamakta ve bugüne kadar yayınlanmış oldukları faaliyet raporlarında, konulan hedefleri süratle yakaladıklarını ifade etmektedirler. TARSİM İşletici Şirketin de üst düzeyde çalışanlar, her ne kadar sigorta sektörünün içinden gelen kişiler olsalar da, sektörün karşı tarafına (düzenleyici kurumuna) geçtiklerinde, özel sektörde oldukları zaman karşılaştıkları sorunlardan uzak kalmışlardır. Bu durum onların, sektörde iş yapan sigorta şirketleri ve acentelerinin sorunlarını belirlemede, uzaklaştırmış olduğu ve daha genel sorunlara çözümler üretmeye çalıştıklarından dolayı, şirketler ve acenteleri bazında oluşan sorunların çözümünden de giderek uzaklaştıkları anlaşılmaktadır.

Sektörün sorunları yapılan araştırma verilerine dayanarak belirlenmiştir. Buna mukabil; yine verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, belirlenen sorunlara çözüm önerileri getirilerek bu bildiri çalışması tamamlanacaktır.

Tarım Sigortaları sektörünün; tespit edilen sorunlarından bir tanesi olan, sigorta poliçesini kuran ve hasarı ödeyen şirketin aynı olması durumudur. Bu durum şirketin iş yükünü çoğaltmakta ve istenilen hızda iş yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. Özellikle oluşan hasarlarda hasar ekspertizini yapacak olan kişilerin bölgelere gönderilmesi uzun zaman almakta ve bu da sıkıntılı durumların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca TARSİM tarafından yeniden oluşturulan ve hasar ekspertizin de görev alan eksperlerin birçoğunun meslekte yeni olmasından

ve henüz bölgeleri istenilen düzeyde tanıyamamış olmalarından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Ayrıca hasarın tespiti ve fiyatlandırılması konusunda eksperlerin tecrübe eksikliğinden kaynaklanan sorunlar da çıkmak ta ve sigorta şirketleri ve onlara bağlı olarak çalışan sigorta acenteleri zaman zaman müşterileri olan çiftçilerle karşı karşıya gelmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu sorunun ivedilikle çözülebilmesi açısından TARSİM ayrı bir hasar departmanı kurmalı ve bu departman sadece hasar işleriyle meşgul olmalıdır. Ayrıca daha önce TSV’de çalışan ancak çıkarılan yönetmelikler doğrultusunda eksperlik yapmaları engellenen eksperler, yönetmelikte yapılacak bir değişiklikle yeniden eksperlik yapabilir duruma geçirebilir ve yeni eksperlerin tecrübe kazanıp bölgeleri tanımalarına kadar bu eski eksperlerle çalışabilirler. Böylece özellikle hasar ekspertizinin daha hızlı yapılması sağlanarak bu konudaki mağduriyeti de bir ölçüde giderilmiş olacaktır.

Sektörde çalışan sigorta şirketleri ve sigorta acentelerinin elemanları ile poliçeyi yaptıracak olan çiftçilerin bu yeni kurulan sistemi ve poliçelerin kapsamını (her değişiklikte bölgelere yeniden eğitmen göndermek şartıyla) anlamaları için verilen eğitimler çoğaltılmalı ve sıklaştırılmalıdır. Bu eğitimleri verecek olan personel de üniversitelerin ilgili bölümlerinden akademisyenler, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı eğitmenlerinden, tarım sigortası departmanı olan ve bu konuda yetişmiş personeli olan sigorta şirketlerindeki uzman personelden seçilmelidir.

Çünkü çiftçilerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır ki çoğunluğunun yeni uygulamaları bilmediğini ve bu yüzden de sigortaya sıcak bakmadığını sonucuna ulaşılmıştır. Çoğu çiftçi konu hakkında yeterli bilgi alabilseler sigorta yaptırabileceklerini ifade etmişlerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere; eğitimler arttıkça, sektör çalışanlarının ve buna bağlı olarak çiftçilerin bilgileri artacağından ve aynı zamanda bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar azalacağından, sektörde üretilen poliçe sayısında olumlu yönde bir artış olabileceği varsayılabilir.

Son olarak ta tahsilât sorunları hakkında, sektörde gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde ortaya çıkan bulguların doğrultusunda, soruna şöyle bir çözüm önerisi getirmek mümkündür. Devlet çiftçi destekleme primlerini, ÇKS sistemine göre yapmakta ve bu destekleri de çiftçilerin banka hesaplarına direk olarak yatırmaktadır. TARSİM yürürlüğe girdikten sonra çiftçilerin yaptırdığı tarım sigortası poliçelerinin priminin yarısını, devlet tarafından TARSİM’e ödemektedir. Kalanı da çiftçi harman sonunda kendisi ödemektedir. ÇKS sisteminden hangi çiftçinin sigorta yaptırdığını ve ne kadar prim ödeyeceğini görmek mümkündür. Şirketler harman sonunda ödenmemiş prim borçlarını sigortalının bilgileriyle birlikte TARSİM’e bildirebilirler. TARSİM’de bunları TKİB’nın ilgili birimlerine bildirebilir. Devlet de çiftçiye ödeyeceği bu desteklerden ödenmemiş poliçe prim borçlarını kaynaktan kesinti yoluyla tahsil ederek TARSİM hesabına ya da direk olarak sigorta şirketlerinin hesabına aktarabilir. Böylelikle tahsilât sorunu aşılabılır. Borçlarda düzenli tahsilat sağlanması hem çalışanların maaşlarının düzenli ödenebilmesini sağlarken hem de düzenli ödeme sebebiyle daha kalifiye elemanların sigorta acentelerinde istihdamının önü açılacaktır. Aynı zamanda sigorta şirketleri kendi önlerini daha net görebileceklerinden gelecekteki olası insan kaynağı ihtiyaçlarını da daha net bir şekilde ön görerek daha sağlıklı bir insan kaynakları planlamasına gidebileceklerdir.

Sorunun halledilmesi, sigorta şirketleri ve bunların acenteleri ekonomik anlamada büyük ölçüde rahatlatacaktır. Bu durumun bir yansıması olarak da şirketler ve acenteleri daha fazla poliçe üretmek için yeni tarım sigortası departmanları oluşturma yoluna gidebileceklerdir. Bu da

burara da çalışacak yeni çalışanları istihdam etmeleri demektir. Böylelikle sektörde çalışan kişi sayısı artacak ve günümüzdeki en önemli sorunlarından biri olan işsizlik sorununun giderilmesine bir parça da olsa, katkı sağlaması olanağını doğacağı varsayılabilir.

Sigorta sektöründe esnek çalışma modelleri ve evden çalışma sisteminin de uygulanması mümkündür. Bu anlamda özellikle pandemi döneminde düzenli ve sürekli bir istihdamın sağlanması açısından sigorta sektörü itici güçlerden biri olabilecektir. TARSİM tarzı sigorta sistemlerinin gelişimi de istidamı teşvik ettiğinden içinde bulunduğumuz bu zor dönemde işsiz insanlar için yeni istihdam kapılarının açılmasına vesile olacaktır.

Sigorta eksperlerinin sayılarının artması beraberinde eğitim sektörünün de işlerinin artmasına katkı sağlayacaktır. Bu alanda eğitim ihtiyacı artacağından hem üniversitelerde bu alanda yeni bölümlerin açılmasını sağlarken hem de akademik alanda yeni öğretim elemanın istihdamlarını da beraberinde getirecektir. Ayrıca eğitim sektöründe faaliyet gösteren firmalara bu alanda eğitim alma talepleri artacak bu da bu alanda yeni eğitimcilerin işe alınmalarını sağlayacaktır. Tüm bu sektörlerde farklı alanlar istihdamı zincirleme olarak etkilemektedir. Bu da makro anlamda azımsanmayacak bir istihdam artışı sağlayacaktır. İşsizlik seviyesinin ve özelliklede genç işsizliğin OECD ülkelerine kıyasla çok fazla olduğu ülkemizde bu tarz yeni iş imkanları açıldıkça bu rakamların düşmesine ciddi katkı sağlayacaktır. Hizmet sektörünün bu anlamda ciddi bir rolü ve sorumluluğu bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Anonim, (2001). Risk Management Tools for EU Agriculture, European Commission Agriculture Directorate-General. *Working Document*.
- Anonim. (2004). *Tarım İstatistikleri Özeti*. DİE. Ankara.
- Anonim. (2002). *Hazine Müsteşarlığı Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı*. Ankara.
- Çetin, B. (2003). *Tarımsal Sigorta İşletmeciliği*. Öztan Matbaası. Bursa.
- Dinler, T. ve Yaltrık A. (2005). *Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları*. ZMO, VI. Tekn. Kong. Bild. Notu. TSV.
- Doğan, A. (2015). Ekonomik Gelişme Sürecine Tarımın Katkısı: Türkiye Örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 9(17), 365-392.
- İsel, M. (2010). *AB Ortaklık Sürecinde Türkiye'nin Tarım Politikaları ve Buna Bağlı Olarak Değişen Tarım Sigortalarının (TARSİM) İncelenip Değerlendirilmesi*. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- DPT. (1974). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. 1985–1989, Yayın No:1974.
- DPT. (1990). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı*. 1990-1994, Yayın No:1990.
- DPT. (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. 1996–2000, Yayın No:1996.
- DPT. (2001). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001- 2005*. Yayın No:2001
- Güngör, M. (2006). *Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası*. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (1997). *I. Tarım Şurası Çalışma Belgesi*. 25- 27 Kasım 1997, Ankara
- Tarım Sigortaları Vakfı (TSV). (2006). Hakkımızda, Kuruluş Amacımız, <http://www.tsvagronet.org/pdf/hakkimizda.24.03.2006.pdf>. (Erişim Tarihi: 01.06.2006)
- TARSİM. (2007) http://www.tarsim.org.tr/page.php?act=viewPage&name=faaliyet_raporu. (Erişim Tarihi:25.12.2008)
- TARSİM. (2006) Kurumsal Tarihçe, <http://www.tarsim.org.tr/kurum.php>. (Erişim Tarihi: 19.06.